

Smjernice za knjižnične usluge za bebe i djecu rane dobi

Martinović, Ivana

Source / Izvornik: **Vjesnik bibliotekara Hrvatske, 2010, 51, 26 - 26**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:142:773055>

Rights / Prava: [Attribution 4.0 International](#)/[Imenovanje 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-17**

FILOZOFSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)

**Smjernice za knjižnične usluge za bebe i djecu rane dobi / glavna urednica Mirna Willer. – Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2008 . - 46 str. ; 24 cm (Povremena izdanja Hrvatskoga knjižničarskog društva. Novi niz ; knj. 18)
ISBN: 978-953-6001-50-7**

Posljednjih se godina u međunarodnim knjižničarskim krugovima velika pozornost posvećuje knjižničnim uslugama za djecu najranije dobi i njihove roditelje. Ove su *Smjernice* jedan od rezultata te pažnje. Izvorni naziv *Smjernica (Guidelines for Library Services to Babies and Toddlers)* nije bilo jednostavno prevesti na hrvatski jezik budući da termin *toddlers* nema inačicu u hrvatskom jeziku. Stoga se uvodi pedagoški naziv “djeca rane dobi”, a u *Smjernicama* je naglašeno da se osim beba (dojenčad do jedne godine starosti) misli na djecu od jedne do tri godine starosti.

Može se postaviti pitanje zašto i kome je potrebna izrada *Smjernica za knjižnične usluge bebe i djecu rane dobi* 2007. godine ako postoje *Smjernice za knjižnične usluge za djecu* iz 2003. godine u kojima se jasno ističe, sukladno UN-ovoj Konvenciji o pravima djeteta, da knjižnične usluge mogu koristiti sva djeca bez obzira na dob, spol, rasu, vjersku pripadnost itd. Moglo bi se posumnjati na moguću zastarjelost *Smjernica* iz 2003., no radi se zapravo o potrebi da se posebna pozornost usmjeri na ovu populaciju zbog njezinih specifičnih korisničkih potreba koje uključuju ne samo djecu, nego i roditelje.

U razdoblju od objelodanjivanja Konvencije o pravima djeteta 1989., zatim *Smjernica za knjižnične usluge za djecu* 2003. i nadalje, razvija se knjižničarska praksa te su se iskristalizirale neke bitne činjenice koje vode svojevrsnom pomaku u knjižničarskoj struci. Mnoge knjižnice suočavaju se sa svakodnevnim odgovaranjem na potrebe obitelji u njihovoj zajednici u vidu osmišljavanja usluga za svoje najmlađe korisnike i njihove roditelje. U devedesetim se godinama pojavljuju mnoga istraživanja o ranoj pismenosti čiji rezultati ukazuju na potrebu djelovanja u području razvijanja rane pismenosti počevši od djetetova rođenja jer razvoj rane pismenosti ovisi o tome koliko će je roditelji i odgojitelji poticati, u kojoj je mjeri dijete od rođenja okruženo građom za čitanje, ali ovisi i roditelju – modelu ili uzoru koji čita. Pred knjižničare se tako postavljaju mnogi zahtjevi i na njima je velika odgovornost. Kako sustavno uključivati djecu s posebnim potrebama, kako knjižnične usluge prilagoditi djeci drugih kultura i jezika u zajednici, kako odgovoriti na specifične potrebe obitelji u urbanim sredinama, kako doprijeti do djece u udaljenim mjestima, samo su neki od izazova s kojima se suočavaju knjižničari. U Hrvatskoj su, primjerice, mnoge knjižnice u ranim 90-ima imale igraonice za djecu u dobi od 3. godine života do polaska u školu. Roditelji nisu bili korisnici dječje knjižnice već samo pratnja djeci.

U skladu s dosad izrečenim može se zaključiti da su *Smjernice za knjižnične usluge za bebe i djecu rane dobi* nastale kao odgovor na potrebu za “preciznijim

određivanjem uvjeta koje bi svaka knjižnica trebala osigurati da bi bila mjesto dobrodošlice za roditelje s bebama i malom djecom”.¹

Smjernice za knjižnične usluge za bebe i djecu rane dobi nude odgovore na ta i mnoga druga pitanja. U nastajanju *Smjernica* koje bi odgovarale na pitanja sagledana s različitih specifičnih vidova te istodobno bile *univerzalne*, odnosno primjenjive u Kanadi, Južnoj Koreji, Australiji, Hrvatskoj, Sloveniji, dakle, cijelom svijetu, potrebna je bila uska suradnja više sekcija krovne knjižničarske organizacije. Tako su pod vodstvom Sekcije knjižnica za djecu i mladež u izradi sudjelovale i ostale sekcije IFLA-inog Odjela III – Javne knjižnice: Narodne knjižnice, Knjižnične usluge za osobe s posebnim potrebama, Školske knjižnice, Knjižnice za slijepe, Knjižnične usluge za multikulturalno stanovništvo te Knjižnice velikih gradova.

Hrvatsko izdanje *Smjernica* objelodanjeno u ožujku ove godine započinje predgovorom iza kojeg slijedi izvorni tekst. U uvodnom se dijelu govori o njihovoj svrsi koja se sastoji u nastojanju da se narodnim knjižnicama različitih zemalja svijeta pomogne pri uvođenju usluga visoke kvalitete. *Smjernice* su istovremeno i svojevrsno pomagalo namijenjeno kako knjižničarima od kojih se očekuje pružanje usluga bebama i djeci rane dobi te njihovim roditeljima tako i budućim knjižničarima, a sadašnjim studentima knjižničarstva ili informacijskih znanosti koje će put možda nanijeti u vode dječjeg knjižničarstva.

Drugi je dio *Smjernica* podijeljen u dvanaest potpoglavlja. Tu se ponajprije govori o poslanju dječjih knjižnica u skladu s IFLA-inim i UNESCO-vim smjernicama za razvoj službi i usluga iz 2001. godine te se naglasak stavlja na dužnost knjižnice koja se sastoji u iskorištavanju široke palete svojih resursa, počevši od opreme i građe preko usluga, programa i aktivnosti koje pružaju tako da stvaraju prepoznatljiv prostor u koji se stalno rado vraća i nanovo dolazi, svojevrsni *locus amoenus* u pravom smislu riječi.

Nadalje se govori o slobodnom pristupu besplatnim narodnim knjižnicama za djecu mlađu od tri godine kao o preduvjetu razvoja pismenosti, numeričkih i drugih vještina. Slobodni pristup kvalitetnoj građi koje ima u dovoljnom broju primjeraka i na različitim medijima svakako je povezan s razvojem obiteljske pismenosti i stalnog učenja. Usluge koje se nazivaju uslugama za najmlađe korisnike knjižnica namijenjene su bebama i djeci do tri godine starosti, roditeljima i drugim članovima njihovih obitelji, starateljima, odgajateljima, zdravstvenim djelatnicima te drugim osobama koje se bave djecom, knjigama i medijima”². Knjižnične usluge za bebe i djecu rane dobi mogu i trebaju biti brojne, a njihovi ciljevi svakako mnogostruki. Važno je naglasiti da su pristupačnost, zanimljivost, sigurnost i privlačnost čimbenici koji prostor knjižnice čine poželjnim, onakvim gdje se korisnik s bebom ili malim djetetom može ugodno osjećati. Da bi se to postiglo, svaka bi knjižnica trebala u tom smjeru planirati nabavu namještaja i druge opre-

¹ *Smjernice za knjižnične usluge za bebe i djecu rane dobi*. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2008. Str. 8.

² Nav. dj. Str. 14.

me za dječji odjel. Kod odabira knjiga i igračaka koje će se nabaviti, treba se isto tako rukovoditi mjerilom kvalitete, sigurnosti i higijene. Poznato je da slikovnica podržava sve vidove dječjeg razvoja te pruža zajedničko iskustvo odraslih i djeteta³ stoga je pri popunjavanju fonda važno voditi računa o tome da u fondu slikovnica budu zastupljene slikovnice i druga građa namijenjena također slijepoj djeci kao i onoj druge nacionalnosti, kulture i jezika te građa namijenjena njihovim roditeljima. Dojmu knjižnice kao poželjnog mjesta boravka beba i djece rane dobi te njihovih roditelja doprinosi i knjižnično osoblje. Ono mora biti prije svega osposobljeno. Dobar dječji knjižničar prepoznaje se po znanju o dječjem razvoju, razvoju rane pismenosti, o produkciji i kvaliteti literature za djecu, kreativnosti te predanosti radu, ljubavi prema djeci te brižnom stavu prema njima. Dječja knjižnica treba biti mjesto radosti, druženja, zabave i istraživanja, stoga osmišljavanju ponude aktivnosti i usluga te njihovom provođenju treba pridavati vrlo veliku važnost. Kako je za razvoj govora vrlo male djece važno čitanje i pričanje priča, pjevanje pjesmica, svakako ponuda aktivnosti za najmlađe treba to sadržavati, a za djecu rane dobi ponudu knjiga i igračaka treba dopuniti osiguranjem pristupa uporabi informacijsko komunikacijske tehnologije da bi već u najranijoj dobi stekla vještine potrebne tijekom cijelog života. Njihovim roditeljima treba trajno osiguravati različite radionice kao dio obiteljskog obrazovanja. Budući da roditelji u najranijim fazama života svoga djeteta savjete i pomoć kod zdravlja djeteta dobivaju na mjestima kao što su pedijatrijske ili stomatološke ambulante, ordinacije opće prakse i bolnice, knjižnica mora usko surađivati s tim ustanovama naglašavajući važnost brige za mentalno, i duhovno zdravlje i napredovanje djeteta. Da bi se stvorila pozitivna slika knjižnice u zajednici, potreban je rad na osmišljavanju i provođenju promotivnih aktivnosti knjižnice u vidu promotivnih letaka, plakata, televizijskih i radijskih emisija, izrada brošura, predstavljanja u jaslicama i dječjim vrtićima i sl.

Treći dio *Smjernica* čini lista za (samo)procjenu. Ona je "alat" za procjenu postojećeg, ali i sredstvo planiranja budućih aktivnosti. Tim pomagalom procjenjuje se jedna po jedna usluga te se na liniji sličnoj lenti vremena označava bi li dotična usluga trebala ići na razmatranje, planira li se njezino ostvarivanje, provodi li se ili je navedena usluga već ostvarena te se nalazi u fazi vrednovanja. Usluge se procjenjuju na temelju pitanja kao što su: teži li knjižnica pružanju visokokvalitetnih usluga za djecu; potiče li rano, obiteljsko i cjeloživotno učenje; uključuje li usluge za bebe i djecu rane dobi u svoju ponudu; osigurava li jednostavno učlanjivanje i uporabu knjižničnih povlastica; omogućuje li se jednostavno snalaženje u prostoru knjižnice; je li jasno određen prostor za izvore za bebe i djecu rane dobi; osigurava li se pristup dječjim i invalidskim kolicima; odabire li se i nabavlja građa namijenjena djeci navedene dobi; osigurava li se ugodan i siguran prostor knjižnice te okruženje i ozračje poticajno za razvoj i učenje od najranije dobi, nabavlja li se građa i osigurava li se dostupnost građe i izvora na medijima;

³ Nav. dj. Str. 16.

skrbi li knjižnica o tome je li njeno osoblje osposobljeno za pružanje kvalitetnih usluga i programa; zapošljava li stručno osoblje različitoga kulturnog podrijetla koje će razumjeti potrebe multikulturalnog stanovništva; pruža li suvremene obrazovne uvjete i programe; prepoznaje li jezične i kulturne potrebe svojih korisnika bez obzira na njihovu dob i sposobnosti; radi li se na sustavnom osmišljavanju promotivnih aktivnosti za svoje usluge i programe da bi se privuklo sve pripadnike društvene zajednice; razvija li knjižnica suradnju sa skupinama, ustanovama i organizacijama u zajednici; uključuje li predavače, stručnjake iz pojedinih područja roditeljstva i odgoja djece i sličnih tema koje zanimaju roditelje; potiče li knjižnica obitelji i odgajatelje na dolazak u knjižnicu u svrhu učenja i zabave.

U četvrtom su dijelu, u izvornom tekstu *Smjernica*, izdvojeni primjeri dobre prakse iz svijeta; Kanade, SAD-a, Rusije, Danske, Hrvatske, Španjolske, Švedske, Italije, Nizozemske, Ujedinjenog Kraljevstva, Južne Koreje, Norveške, Obale Bjelokosti, Benina, Japana i Njemačke gdje se mnoge od usluga navedenih u listi za samoprocjenu već ostvaruju. Osim u kategoriji primjera iz svijeta gdje su navedeni primjeri Knjižnice Medveščak iz Zagreba i projekt Hrvatskoga knjižničarskog društva, u posljednjem dijelu hrvatskog teksta navedeno je još devet hrvatskih primjera dobre prakse, onih koji su predstavljani na prošlogodišnjem stručnom skupu u Knjižnici Medveščak, održanom pod nazivom "Roditelji s bebama i malom djecom – dobro došli u knjižnicu!". Ti primjeri pokazuju da knjižničarska praksa u Hrvatskoj slijedi trendove svjetske knjižničarske organizacije.

Sveučilišnim profesorima u grani knjižničarstva ove *Smjernice* mogu poslužiti za prikazivanje jedne zaokružene cjeline u temi dječjeg knjižničarstva s posebnim osvrtom na knjižnične usluge za bebe i djecu rane dobi, a njihovim studentima upoznavanje s navedenom problematikom kao i najboljom knjižničnom praksom Hrvatske i svijeta, ali ujedno mogu pomoći u prepoznavanju kvalitetnoga dječjeg knjižničara u sebi i/ili oko sebe. Dječjim knjižničarima daju izravne upute kako i koje usluge za djecu rane dobi i njihove roditelje i odgojitelje valja uvoditi u praksu, a voditeljima narodnih knjižnica mogu pomoći u planiranju kvalitetnijeg rada i djelovanja u zajednici. U osmišljavanju knjižničnih usluga za bebe i djecu rane dobi te stvaranje knjižnice kao *locusa amoenusa* od najranije dobi djece, ove *Smjernice* knjižničarima predstavljaju poticaj i smjerokaz, a na putu njihova ostvarivanja vjernog pratitelja.

Ivana Martinović